

Γιόχαν Σεμπάστιαν Μπαχ

Ο Γιόχαν Σεμπάστιαν Μπαχ γεννήθηκε στο Άιζεναχ (1685) και πέθανε στη Λειψία (1750). Τα πρώτα μουσικά του φώτα τα οφείλει στο θείο του Γιόχαν Κρίστοφερ, γιατί ορφάνεψε πολύ νωρίς.

Νεαρός, μπαίνει στο χορό της εκκλησίας Αγ. Μιχαήλ του Λούνεμπουργκ. Πηγαίνοντας στο Αμβούργο για ν' ακούσει τον οργανίστα Ράϊνκεν, περνά ένα χρόνο στου πρίγκιπα της Σαξονίας Βαϊμάρης και μετά ονομάζεται Οργανίστας στο Άρνσταντ. Για ν' ακούσει τον περίφημο τότε οργανίστα Μπουξετεχούντε, πηγαίνει πεζοπορώντας στη Λύμπεκ, γεγονός που αποδεικνύει τη θεληματικότητα του Μπαχ για μάθηση.

Ακολούθως γίνεται οργανίστας στο Μυλχάουζεν και στην αυλή της Σαξονίας Βαϊμάρης. Το 1717 πήγε στην Τσέτεν κοντά στον πρίγκιπα του Άνχαλτ όπου συνθέτει τα μεγαλειώδη Μπραντεμπούργεια Κοντσέρτα και το πρώτο βιβλίο «Πρελούνια και Φούγκες» (Κλαβεσέν μπιεν ταμπερέ).

Με τον όρο «Καλοσυγκερασμένο κλαβικόμβαλο» (Κλαβεσέν μπιεν ταμπερέ) νοείται το εξής: μέχρι την εποχή του Μπαχ, οι ταυτόφωνοι φθόγγοι είχαν κάποια διαφορά οξύτητας (ένα ΝΤΟ δίεση π.χ. δεν είχε την ίδια ακριβώς οξύτητα με ένα ΡΕ ύφεση). Θέλοντας ο Μπαχ να συνθέσει τα Πρελούνια και τις Φούγκες του σε όλες τις τονικότητες, σκέφτηκε να βρει έναν τρόπο χορδίσματος που να συγκεράσει τη διαφορά εξασφαλίζοντας τις ίδιες σχέσεις, μεταξύ όλων των βαθμίδων μιας κλίμακας σε όλους τους τόνους. Έτσι, ενώ καμιά κλίμακα δεν ήταν απόλυτα σωστή ακουστικά, ωστόσο και δε διακρινόταν η έλλειψη της ηχητικής ακρίβειας. Αυτό το σύστημα χορδίσματος ονομάστηκε ομαλό συγκέρασμα.

Στο Μπαχ, οφείλεται και η εφαρμογή στο κλαβεσέν, του δεμένου παιχνιδιού του εκκλησιαστικού οργάνου με την αντικατάσταση ενός δαχτύλου δι' άλλου για το κράτημα των συγχορδιών και την πληρότητα των συνηχήσεων. Η φήμη του σα δεξιοτέχνη του οργάνου και του κλαβεσέν ήταν μεγάλη στη Γερμανία. Η τελευταία βιοποριστική θέση που διατήρησε ως το θάνατό του, ήταν του μουσικού διευθυντή στον Άγιο Θωμά της Λειψίας.

Το πολύμορφο δημιουργικό έργο του, αντιπροσωπεύει μια από τις πιο υψηλές κορυφές της τέχνης, περιλαμβάνοντας συνθέσεις ενοργάνου και φωνητικής μουσικής. Άφησε έργα για όργανα: Πρελούνια και Φούγκες, Τοκάτες, 6 Σονάτες σε τρίο, μία μεγάλη Πασσακάλια με 20 παραλλαγές και πολλά Κοράλ βαριέ.

Για κλαβεσέν και έγχορδα: Παρτίτες, 48 Πρελούνια και Φούγκες του καλοσυγκερασμένου κλαβεσέν, παραλλαγές Γκόλντμπεργκ, Τέχνη της Φούγκας, Σονάτες για βιολί κ.α. Για ορχήστρα: Σουίτες, Μουσική Προσφορά.

ΘΡΙΑΣΙΟΣ ΜΟΥΣΙΚΗ ΣΧΟΛΗ - ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Σώτος Βασιλειάδης

Για φωνές: Κοράλ, κάπου 200 Καντάτες, τα κατά Ιωάννη και κατά Ματθαίο Πάθη του Χριστού. Τη λειτουργία σε ΣΙ ελάσσονα, το Ορατόριο των Χριστουγέννων, μικρές Λειτουργίες, Μοτέτα α καπέλλα (χωρίς συνοδεία) κ.α.

Όλα αυτά τα έργα είναι αριστουργήματα διαύγειας και ισορροπίας, συνδυάζοντας τις τεχνικές δυσκολίες με τη γοητεία, τη λάμψη και την ποιήση της μουσικής. Όλα μαρτυρούν μια έξοχη ικανότητα και είναι γραμμένα σε μουσική γλώσσα που δεν είχε ακόμα ξαναμιληθεί και που ο πλούτος των επινοήσεων και η γερή αρχιτεκτονική τους ίσως να μη ξεπεράστηκε ακόμα.

Τα Πάθη, απλόχερες θρησκευτικές εικονογραφίες όπου κυριαρχεί η μορφή του Κοράλ και τις εμψυχώνει ένα αίσθημα μυστικιστικό και δραματικό.

Η λειτουργία σε ΣΙ ελάσσονα είναι αληθινό ηχητικό μνημείο. Όπως και στ' άλλα φωνητικά έργα παρουσιάζεται σαν μια δυνατή ιδιοσυγκρασία, ένας διανοητής που αποφεύγει τις εύκολες εντυπωσιακές εκδηλώσεις, ένας ζωγράφος που εφαρμόζει μια λεπτή αισθητική και ξέρει να περιγράφει με τους ήχους τα διάφορα αισθήματα τα ανθρώπινης ψυχής, μιας ειλικρινής και γερής καρδιά που το έργο της αντανakλά όλη την εσωτερική ζωή του μεγάλου δασκάλου.

Η Φούγκα του Μπαχ είναι το πιο μαγικό κλειδί που χειρίστηκε, ως τώρα μουσικός, για να λύσει το πρόβλημα της ζωής. Και όταν τη ζει σα μια πραγματική «φυγή», από όλα τα επίγεια, τον πάει στο παγκόσμιο σύνολο που είναι άπειρο στους συνδυασμούς του.

Ο Μπαχ είναι ο μεγάλος αρχιτέκτονας του χρόνου, ο πιο αρχιτέκτονας απ' όλους τους μουσικούς και φιλόσοφος στη μουσική.

Όσο κυλάει ο χρόνος, τόσο ο Μπαχ αναγνωρίζεται και επιβάλλεται σαν η πιο δυνατή μουσική μεγαλοφυΐα των αιώνων που πέτυχε στην τέχνη των ήχων μια σύνθεση μορφής και αισθήματος που κανένας άλλος δεν την έφερε σε τέτοιο βαθμό τελειότητας.

Πρώτος ο Μότσαρτ υπήρξε ο υποκινητής της κινήσεως που σημειώθηκε στα τέλη του 18ου αιώνα προς τιμή του ένδοξου εκείνου δασκάλου. Ενδεικτικό του θαυμασμού του προς το έργο του Μπαχ είναι που, όταν πρωτάκουσε σ' εκκλησία της Λειψίας ένα τροπάρι του μεγάλου αυτού δημιουργού, του έκανε τόση εντύπωση που είπε: «Δόξα στο Θεό, να κάτι καινούργιο. Μπορώ να πω ότι εδώ έμαθα κάτι».

Αλλά και ζώντας, ο Μπαχ, χωρίς να το επιζητήσει και να το επιδιώξει, αναγνωρίστηκε και εκτιμήθηκε.

Μήπως η επίμονη προσπάθεια του φιλότεχνου μονάρχη Φρίντριχ του Β' να επιτύχει μια επίσκεψη του Μπαχ στην αυλή του, δεν είναι χαρακτηριστική της μεγάλης εκτιμήσεως που έχαιρε. Ο βασιλιάς εκείνος που ήξερε καλή μουσική και ήταν αξιόλογος φλαουτίστας, δίνοντας συχνά συναυλίες στο παλάτι του, κατ' επανάληψη κάλεσε εγγράφως τον Μπαχ. Τελικά, ο Γιόχαν

ΘΡΙΑΣΙΟΣ ΜΟΥΣΙΚΗ ΣΧΟΛΗ - ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Σώτος Βασιλειάδης

υπερνικώντας τους δισταγμούς του, αποφάσισε ν' ανταποκριθεί στην πρόσκληση του μονάρχη και στα 1747, μαζί με το γιό του Γκιγιόμ Φρίντμαν, πήγε στο Πότσδαμ.

Διαβάζοντας ο Φρίντριχ ο Β' τ' όνομα του Μπαχ στο βιβλίο παρουσιάσεων, γεμάτος ικανοποίηση, είπε στους γύρω του: «Κύριοι, ο γέρο Μπαχ βρίσκεται εδώ». Κι αφήνοντας κατά μέρος κάθε τύπο, τον κάλεσε αμέσως κοντά του. Ο Μπαχ ανταπέδωσε τις φιλοφρονήσεις του μονάρχη, εκτελώντας στο κλαβεςέν και στο όργανο αρκετές συνθέσεις του. Όλοι μαζεύτηκαν ένα γύρο για να θαυμάσουν το δάσκαλο των δασκάλων. Επιστρέφοντας στη Λειψία, αφιέρωσε στον Φρίντριχ Β' μια Φούγκα που την συνέθεσε σε θέμα που του είχε δώσει ο ίδιος, ένα Ρίτσερκάρ, ένα Τρίο για φλάουτο, βιολί μπάσσο και μερικούς Κανόνες. Τρία χρόνια επέζησε ο Μπαχ ύστερα από το θρίαμβο αυτό στο Πότσδαμ.

Ατυχώς άρχισε να χάνει την όρασή του και ύστερα από δύο ανεπιτυχείς εγχειρήσεις, τυφλώθηκε εντελώς.

Στο Γιόχαν Μπαχ συνυπάρχει η καλλιτεχνική ιδιοφυΐα με την ανθρωπιά. Με χαρακτήρα ακέραιο και έντιμο, υπήρξε άριστος πατέρας, σύζυγος, φίλος. Μετριόφρων παρότι είχε συνείδηση της αξίας του. Πίστευε και έλεγε ότι η μεγαλοφυΐα του είναι αποτέλεσμα επίμονης και συστηματικής εργασίας. Ο μαθητής του Κίττελ που τον γνώρισε καλά, έδωσε την καλύτερη σκιαγραφία για τον Μπαχ με δύο λέξεις: «υπέροχος άνθρωπος».

Από τους δύο γάμους του απέκτησε καμιά εικοσαριά παιδιά, φροντίζοντας στοργικά για την ανατροφή τους. Από τους γιούς του, κανένας ούτε ξεπέρασε, ούτε καν έφθασε την πατρική μεγαλοφυΐα. Τέσσερις έγιναν αξιόλογοι μουσικοί όπως ο Γκιγιόμ Φρήντμαν (1710-84), ο Καρλ Φιλίπ Μανουέλ (1714-88), ο Γιόχαν Κρίστοφ Φρίντιχ (1730-85).